

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
11 Decembre st. v.
23 Decembre st. n.

Este in fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 50.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe ¹/₂ de an 5 fl.; pe ¹/₄,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Zimbescce-mi erudo...

Zimbescce-mi crudo, ânc'odată,
Cum numai tu scii să zimbesci.
Și 'ntinde-mi mâna ta cea albă
Și riți cu ochii-ți ângeresci!

Și lângă mine stând a lene
Mai fă s'aud frumosu-ți glas:
Destéptă 'n mine nălucirea,
Că tu fideleă mi-ai zimbesc!

M. Pempiliu.

Stefan Rareș.

— Dramă istorică în 4 acte și 10 tablouri. —

(Incheiere.)

TABLOUL X.

(O cameră în palatul Domnesc.)

SCENA I.

ELENA singură.

Pe de o parte bucuria, pe de alta intristarea me
impresoră. Fiica mea se căsătorește și s'ermanul Costin
Troțușan piere. Veni-și-va ore în simțiri vr'odată acest
tu proclit? Pentru ce ore i-am mai dat laptele meu,
dacă nu am nici o putere asupra lui ca să-l înduplec
face bine!? Nenorocită Moldovă! (*Caterina intră.*)

SCENA II.

ELENA, CATERINA.

CATERINA: O! Dómnă, scapă-l, scapă-l o! Dóm-
Smulge pe iubitul meu din mâna călăului!

ELENA: Copila mea, copila mea, mi se rupe ini-
când vęd nenorocirea ce te apésă.

CATERINA: Desnădejduită, alerg la Măria Ta ca
mi dai ajutor. Ești singură care mai poți să impe-
tici această nenorocire. Ești mumă, rógă pe fiul Măriei
ca să crufe viéța aceluia de care este legată și
ta mea!

ELENA: Sânt mumă, vai! că am mai fost. De a-
sta me tânguesc și eu, căci n'am nici o putere. De
de scieam, că am să nasc și să cresc un tiran pen-
Moldova!? Inima lui este pe atât de impetrită, pe
faptele-i sânt spăimântătoare. Nici nu sciu ce aș mai
rebuință. Suspinele tale măresc durerea mea. Am

rugat pe Stefan vodă și el abiă m'a ascultat; am stă-
ruit, el m'a amenințat și s'a purtat cu mine mai reu
decât cu o străină.

CATERINA: Nenorocită ce sânt! Atunci ce mai
am de făcut? Ori ce speranță e stinsă. Murind el, voi
muri și eu. Me voi duce împreună cu tineretea mea,
căci nu mai am pentru ce rămâne în lume. Decă Mă-
ria Ta nu mai poți nimic, cine altul să mai pótă?

ELENA: Voi mai încercă pentru cea din urmă
óră, și de nu me va ascultă, Dumneđu se-i resplátescă!
Etă-! Am să-l rog. (*Stefan intră.*)

SCENA III.

STEFAN, ELENA, CATERINA.

STEFAN a parte: Caterina aici? În cele din urmă,
a binevoit a veni.

ELENA: Fiul meu, Măria Ta, stăpân al Moldovii!
Unind lacrimile mele cu ale acestei s'ermane copie, te
rog să opresci reul ce voesci să faci!

STEFAN a parte: Imi strică tot rostul Tare. Mamă,
rugăciunea ei ênsași va avé mai mare preț.

CATERINA: Pe fericirea Măriei Tale, Dómnne, te
jur, nu sfărâmă fericirea mea! Ascultă glasul iubitei
mume și imblânșesce te!

ELENA: Dă-i viéța, Stefane, și amêndoue Te vom
binecuvêntă!

STEFAN: Nu pot strică o hotărîre, m'am jurat pe
sceptrul meu domnesc, pe sulletul meu, că nu-l voi ertă.
Nu calc aceea ce am făgăduit sulletului meu.

ELENA: Acela care a luat o hotărîre rea, pôte să
ia și alta bună. Vei câștigă mult în ochii Moldovii.

STEFAN: E bine. Nu! Ce-mi pasă de Moldova!

ELENA: Dar decă ar veni Sucéya intrégă să te
róge?!

STEFAN: Nici atunci... Mamă, ț-am mai spus și
altă-dată. Am isprăvit amêndoi. Ce mai poftesci?

ELENA: Acésta este resplátirea ce faci mumei
talé? Iti mulțămesc. Fie-ți spre bine aceea ce faci!

STEFAN: Nu este o ți în care să nu-mi faci ne-
ajunsuri. Te amesteci mereu în trebile mele, par că ai
avé vr'o putere asupra mea. Se vede, că ți-s'a urit cu
palatul domniei și doresci mănăștirea?

ELENA: Dumneđuule! Este fiul meu acela care-mi
grăesce astfel?!

STEFAN: Nu mai sânt copil. Astăđi me numesc
Stefan vodă. Pentru că întêmplarea a făcut ca să-mi fii
mamă, ai vré să poftesci Moldova și eu să fiu o
păpușe.

ELENA: Ești rușinea némului teu!

STEFAN: Mergi!

ELENA: Să fii blăstêmat! Iti voi scăpă. Me due să

smulg cuțitul din mâna gădelui. Voi chema poporul să me ajute; Sucéva își va aduce aminte ceea ce am fost altă-dată. (*Ese.*)

SCENA IV.

STEFAN, CATERINA.

STEFAN: Poporul! Sucéva! Bun sprigin ai! Dar ai uitat, că se mai află și oștirea condusă de vitézul Trifan și vrednicul meu Joldea, cărora le-am spus, ca ați mai cu seamă să ia măsuri strașnice. (*Ecaterina vorbind se însă, o opresce.*) Remâi, Caterino; nu te luă după o ne bună! Tu-l poți scăpa.

CATERINA: Dela Măria Ta nu mai aștept nimic.

STEFAN: Imblânșește-te și să vorbim cum se cade! Scii bine, că te iubesc.

CATERINA: Înțeleg, cu ce preț îl pot scăpa.

STEFAN: El este în mâna mea, eu sunt în mâna ta.

CATERINA: Lasă-i viața și voi ține că ești mare, fiind că numai astfel me vei face fericită.

STEFAN: Și pe mine numai tu me poți face fericit.

CATERINA: Stăruiesci?

STEFAN: Da.

CATERINA: Altfel nu-l vei eria nici decum?

STEFAN: Chiar decât aș scii, că voi fi treznit în acest minut.

CATERINA: Depărtază ori ce gând de a izbuti! Decă me pui între doue prepastii: mórtea lui séu injosirea mea, află că eu imi aleg pe aceea ce nu me va face să roșesc. Er sângele lui, ca și al meu, să cadă asupra ta, tiran nelegiuit!

STEFAN: Limba ți s'a cam inasprit și te va ține scump.

CATERINA: Ce pot să perd mai scump, decât pe acela pe care-l iubesc?! Dumnezeu să-ți deie acel bine ce-mi faci mie! Me duc să mor lângă densusul.

STEFAN: O! nu; decât ai poftă să privesci, poți vedea și d'aici, erta, vină la feréstă! erta mulțimea cum așteptă; erta călăul, care așteptă numai un semn din partea mea!

CATERINA: Călăul! Me infor. Lasă-me să me duc!

STEFAN: Nu te vei duce. Stai! El va muri și fără tine... Eu dau semnalul.

CATERINA: Ah! (*Cade.*)

STEFAN: Ce-am făcut!? Mama a plecat blăstemandu-me și apoi... Dar ce ved!... Umbra tatălui meu! Ce vrei cu mine, părinte!? Ce vești mi-aduci? Nu cumva ai venit să me ei cu tine? Cu chipul încrunțat, el me muștră, el me amenință. O! par c'ar avé a-mi cere socotelă de tot sângele ce am vârsat... Cum me întrebii ce am făcut din Moldova? Cum? Te arăți ca să prorocești peirea némului tu!? O! nu, tată, nu! Nu ține, că am să pier! Me simt abătut ca omul ce-și aplcă fruntea pe marginea morméntului. erta-me, falnicule Rareș; erta pe un fiu nimernic! Am uitat cele din urmă cuvinte ale tale. Tocmai acum mi le aduc aminte. Când erai pe patul de mórte, chemași pe fiii tei și le țiseși: „Copiii mei, fiți drepti, fiți viteji, iubiți Moldova!...” Vai! și fiii tei, abia mușriși și ei le uită. Unul cădu cu rușine și celuilalt cine scie ce gróznică cadere i se pregătesce... Așă! am să pier, vii ca să-mi anunți mórtea. Umbră morméntală, vinit-ai ca să aduci spaima în sufletul meu?!... Tată, ai milă de fiul teu!... Caterino, Caterino! (*Cosma intră.*)

SCENA V.

STEFAN, COSMA, CATERINA leșinată.

COSMA: Măria Ta!

STEFAN: Cine me chemă? Tu? Dă-mi pace, fiu al iadului!

COSMA: Măria Ta, vor să te omóre.

STEFAN: Să me omóre!? Cine? Unde sunt ucigașii? Cine?

COSMA: Boerii.

STEFAN: Cari boeri? Spune curând!

COSMA: Moțoc și alții mai mulți. Chiar acum aflai. Viu într'un suflet. Eram din întemplantare la Moțoc; o ușă numai me despărțea de densusul. I-am aușit făcând jurământul, și ciocnind cuțitele. I-am aușit țicând: „Să pieră tiranul!” Nici un moment de întârziere. Ești în primejdie, Dómne.

STEFAN: Să poftescă! I aștept.

COSMA: Fugi, ascunde te Măria Ta!

STEFAN: Tacă-ți gura, nerodule!

COSMA: Dar, Dómne...

STEFAN: Ce fac păzitorii palatului? Sânt întreii? Sânt destui?

COSMA: Tocmai acesta voiam să ve spun. Nu e nici unul.

STEFAN: Nici unul! Este adevărat ceea ce spui?

COSMA: Adevărat. Să mi se inleșteze gura, decât nu este adevărat!

STEFAN: Joldea! curând Joldea! Du-te, alergă, găsește-mi pe spătarul, adu-mi pe spătarul! Fulger, Cosma! (*Cosma ese; intră Moțoc, Istrate, Miron.*)

SCENA VI.

STEFAN, MOȚOC, ISTRATE, MIRON, CATERINA leșinată.

MOȚOC: Stefan vodă, până aici!... Moldova e sătulă și Dumnezeu te pedepsește prin brațul nostru!

STEFAN: Veniți ca tâlharii...

ISTRATE: Invetă ce va să țică a ucide! (*Il lovesce.*)

STEFAN cădând: Ah!

MOȚOC vędând pe Caterina pe care Stefan o acoperia: O femeie!... Cine?... Sora mea!... Caterino. Caterino!... Tu aici?

CATERINA: Glasul fratelui meu!

MOȚOC: Deștăptă-te, răspunde!... E vr'o nenorocire ce ți s'a întemplant?

CATERINA: Nu e alta nenorocire, decât aceea că logodnicul meu nu mai este.

MOȚOC: Logodnicul teu trăsce; tiranul a murit.

CATERINA: El trăsce?

MOȚOC: Fă semn dela feréstă Miron, ca să afle Moldova ce s'a întemplant!

CATERINA: Stefan vodă ucis!

MOȚOC: Da. Acesta e cea mai bună plată pentru tirani. (*Rocsandra intră.*)

SCENA VII.

Cei de sus, ROCSANDRA.

ROCSANDRA vędând pe Stefan ucis: Fratele meu omorit! Boeri ucigași, ce demon v'a condus mâna să săvârșiți o faptă atât de nęgră! Fratele meu, Stefan, fratele-meu, resvrătitorii te-au perdit! Nelegiuitilor, ce mai vreți?

MOȚOC: Domniță, fratele diale e mort; acum poți strigă: Să trăiescă Moldova! (*Joldea intră.*)

SCENA VIII.

Cei de sus, JOLDEA.

JOLDEA: Ce este? Ce spaimă s'a respândit?

MOȚOC: Ce este, privesce, spătare Joldea!

JOLDEA: O! ce grozăvie!

ISTRATE: Grozăvie, însă dréptă.

JOLDEA: Ce fel, boeri, și ați ctezat ca să omoriți pe Domnul Moldovii?

MOȚOC: Pe călăul Moldovii, ca să punem în locu-i un domn.

ROCSANDRA : Inchide-i, spătare, dă-i pe mâna poporului, ucide-i! Ei au omorît pe fiul lui Petru Rareș. Resbună, Joldea, pe fratele meu!

MOTOC : Prê bine, dar mai e cineva mai mare decât spătarul, este poporul Moldovii. Numai el are drept să judece fapta noastră. Ucigașii tiranilor se numesc totdeauna mântuitorii țării. Ștefan Rareș și-a așternut singur, acum să dormă! L'am rugat și mi-a răspuns, că e stăpânul Moldovii și face ce voește. L'am omorît ca să aducem altul a face nu ceea ce voește, dar ceea ce este bine. Acesta e sarcina celui ce voește a sta pe tronul lui Alesandru cel bun și a lui Ștefan cel mare. (*Costin, Ion, Vrancea, Albu etc. poporul intră.*)

SCENA IX.

Cei de sus, COSTIN, ION, VRANCEA, ALBU, MITREA, UDREA, DABIJA și popor.

POPORUL : Trăiescă Joldea vodă!

VRANCEA : Ță-l colo, a reposat.

ALBU : Dumnețeu să-l erte!

COSTIN : Boeri, mulțumire voue! M'ați smuls din ușa mormântului.

ION : Boeri, ați scăpat Moldova! Ați resbunat pe mulți cari au suferit. Vecinică să fie pomenirea voastră în vremea viitoare! Unde e grozavul fecior al lui Petru Rareș? Doresc să-l văd și eu.

VRANCEA : Ță-l!

ION : Ștefan vodă! Acum sora mea, după îndelungate suspine, va pute rîde. Imi pare reu, că n'am fost și eu între aceia cari te-au lovit.

MOTOC : Am auzit strigînd „Să trăiescă Joldea vodă!” Alegerea este bine făcută, Dumnețeu a dat bună povață gândurilor voștre. Noi, boerii, unim glasul nostru cu al vostru. Așa este, boeri?

BOERII : Așa. Fie-ne el domn!

MOTOC : Astfel că tronul nu se va instrăina din mâna lui Rareș. Spătarul este logodnicul domniței Rocsandra, fiica marelui Petru. Ei, împreună cu rodul ce e va dăruî Dumnețeu, vor cărmui Moldova pe calea cea dreaptă.

VRANCEA : Dumnețeu să le lumineze drumul ca să fie bine și să sfîrșescă cu bine! Să strigăm cu toți : Să trăiescă domnul și domna!

JOLDEA : Decă țera are încredere în mine și me lege, eu me supui, cu tôte că ni se dă coróna după întemplantare atât de nenorocită.

TOȚI : Să trăiesci, Măria Ta!

ION : Fraților moldoveni, mari și mici! Acuma lujba mea de călău încetază. Am fost călău, nu ca să morțea, ci ca să o depărtez. Țiua bună țic acestei țeserii, cea mai urită din tôte câte sînt pe pămînt. Decă ar fi să fiu călău, acesta aș pute-o face numai intru acest miserabil, arătînd pe Cosma : care a dat pe ora mea în mâna desfrînatului seu stăpân . . . dar ert.

MOTOC arătînd pe Ion : Acest om nu este boer și are multă știință, dar este deștept, și are inimă de moldovean; însușiri ce prețuesc mult în aceste timpuri. Iar să pôte găsi un bun stîlp pentru domnie și un raț pentru țera. (*Elena intră.*)

SCENA X.

Cei de sus, ELENA.

ELENA : Fiul meu, fiul meu! . . . Vai! mi-am blășmat copilul. Nenorocire mie. Nimernică mamă . . . El perit . . . Ștefane, Ștefane, scumpul meu!

ȘTEFAN abia grîind : Mamă, ertă-ne! (*Espiră.*)

Cortina cade. Fine.

N. V. Scurtescu.

Mângăere în lacrimi.

(Goethe)

Be ce te-arăți așa de trist
În cês de veselie?

Pe ochi se vede că ai plîns,
Și nu vrei să-mi spui mie.

„Și dec' am plîns, mi-am plîns atunci
Durerea mea cea mare,
Și mult e dulce lacrima,
Ce-aduce alinare“.

Voiși te chiamă prietenii
Lă pept ca să te stringă,
Și ce-ai perdut ei vreau, să uiți
Și jalea-ți să se stîngă.

„Voi veseliți, dar gândul reu
Nu știți cât me muncesc;
Ah, n'am perdut nimica eu,
De și ceva-mi lipsesc“.

Puterile adună-ți dar
Acum fiind la vreme,
Și ce doresci, tu vei avé,
Luptînd făr' a te teme.

„Aprópe nu e, ce voesc
Să-mi cadă parte mie —
Dar strălucește mai frumos,
Ca stéua pe tărîe“.

De stele nu grăi acum,
Căci nu doresci de stele —
În nópte numai vesel ești,
Când poți căută la ele.

„La ele-adesea caut și eu
Când țiua 'ncet se stînge;
Deci pân' o lacrimă mai am,
Lăsați-me a plînge!“

G. I. Bogdan.

Timpurile ghiățose și diluviul.

III.

Decă o teorie ořeși-care voește să fie proclamată de adevărată, atunci trebuie să stee în consonanță nu numai cu rezultatele ce ni plac a le derivă dintr'ensă, ci și cu adevărurile puse în scriitorii cei mai vechi. Și cartea cea mai vechiă, în care sînt descrise evenimentele, la aparință contrarie cu teoria de sus, fără indoelă este sânta scriptură. Acolo aflăm la Moise cartea I cap 7 și 8 vorbindu-se despre un diluviu seu despre așa numitul „potop alui Noe“. Moise țice între altele : „150 de țile a stat apa 15 coți de naltă peste fața pămîntului și a inundat acoperind munții. La poruncă dumnețescă Noe și-a făcut o barcă lungă de 300 coți, lată de 50 coți și naltă de 30 coți și a luat cu sine intr'ensă tot felul de animale ce nu pot trăi în apă, dar din fie-care câte o părechică, și în barca aceea s'a mîntuit pe sine cu pe soția sa, cu pe toți pruncii sei împreună cu multele părechi de animale; cele alalte făpturi, ómeni și animale, ce nu pot trăi în apă, s'au innecat. Barca s'a oprit pe muntele Ararat din Armenia“.

Cumcă evenimentul acesta s'a întâmplat intru adevăr, ni spun și tradițiunile altor popóre. Așá în istoria Babilonenilor aflăm vorbindu-se de o esundare fôrte mare, căreia s'e-i fie cădút victimă întregă omenimea, afară de câțiva enși. Acolo se dice: „Murind Otiartes, urmă în domnie fiul seu Xisutheus; la acesta i se arătă în vis Saturn și i spuse în 15 a lunii Daesius (a doua lună după ecuinocțiul de primăveră) se va prepadă întreg genul omenesc de pe pământ. Saturn apoi i demândă lui Xisutheus să scrie scirea acésta și să o îngrope în Sippara, ce se numesce și cetatea sôrelui. Mai incolo i demandă s'e-și construescă o nae, pe acésta s'e o inzestrece cu tot felul de proviant, s'e adune intr'ensă tot felul de paseri și animale, ce nu pot trăi în apă, acolo s'e între densus cu toți amicii și cu noscuții sei. Dēcă il va întrebă cineva, unde vré s'e navigeze, atunci s'e răspundă, că la deși, pentru ca s'e se rôge de densus s'e-și reverse mila peste genul omenesc*. Xisutheus ascultă de porunca ddeescă și construi o nae lungă de 5 stadie și lată de 2 stadie și făcú după cum i demandă deul. După ce s'a tras puțin apa, Xisutheus a trimis din nae paseri, dar acele ér s'au rentors, din cauza că n'au aflat pământ uscat. El a trimis și în a II-a și paseri, dar și aceste s'au întors; cele ce le-a trimis a III-a și nu s'au mai rentors. Atunci Xisutheus eși din nae, sacrifică deilor pentru că l'au mântuit și apoi dispăru. Cei ce au ramas pe pământ il strigară, la ce densus s'e le fie răspuns: „Fiți temetori de Ddeu, mergeți la Babilon și luând de acolo scrisoarea îngropată, numiți pământul acela Armenia*.*

Mitologia grecescă încă ne vorbesce despre o esundare cumplită. Pe timpul lui Deucalion și a soției sale Pyrha, Grecia întregă fu inundată de apă; totă omenimea s'a innecat, numai Deucalion cu Pyrha s'a mântuit pe o nae, care se oprise pe muntele Parnas.

Din descoperirea lui Moise și din tradițiunea grecescă ne convingem, că înainte de diluviu au asistat ómeni.

Dar și la alte popóre antice aflăm vorbindu-se despre atari evenimente. Așá într'un fragment de carte chinezescă intitulat „Chonking“, împératul Yao dice în discursul seu: „Apele, care mai înainte ajungeau până la ceriu, acum s'au contras până la pólele munților, acoper numai colinele cele mai aședate. Dēcă voim s'e facem din țera noastră o țera agricolă, atunci este neapérată necesitate s'e construim canale ca s'e se scurgă apele și s'e rămână colinele pământ productifer*. De aici putem află, că apele pământului s'au vërsat și au innecat până și vërfurile munților, după aceea érăși s'au contras, așá cât pe timpul împératului Yao, China începea s'e devină țera agricolă.

La Tartari și la Hindu încă se află urme despre diluviu; ba! la cestia scirea este suscepută și în cărțile cele sante. În cartea intitulată „Bhagawata“ se dice despre diluviu: „După ce demonul Hajagriva a răpit dela Brahma pe Vedas (biblia Hindelor), căci Brahma la finea Manwantarei** a șesa s'a retras la repaus, atunci s'a corupt omenimea, afară de 7 Riși și de Sajavrata. Vișnu în formă de pescuț se arătă lui Sajavrata, care venise la valea Critamala ca s'e se purifice; din pescuț Vișnu se făcú pesce tot mai mare și Sajavrata s'a uimit fôrte, deci Va și persecutat până în ocean voinđ ca s'e-l prindă. Ajungënd la ocean Vișnu se descoperi lui Sajavrata și i spuse că în timp de 7 zile se vor innecă. Densus s'e-și facă o nae nouă și spațioasă,

s'e adune intr'ensă tot felul de plante medicinale și grăunțe bune de mâncare, s'e dee loc la cei 7 bărbați sfinți și la femeile lor, s'e aducă din tóte animalele câte o părechie și apoi însuși s'e se sue fără de frică în nae. „Și atunci Sajavrata — dize Vișnu — s'e veđi pe ddeu față în față, cum îți va responde la tóte întrebările tale*, după aceea dispăru. După 7 zile oceanul eși din țermuri și ploii locali inundară pământul. Sajavrata cugetând la Ddeu, veđu o nae enormă inotând pe apă, intră intr'ensă, după ce implini tóte cererile lui Vișnu și veđu pe acesta cum i legă naia, cu un șerpe marin ca și cu o funie grósă, de infricoșatul seu corn. Tre-cënd potopul, Vișnu ucise demonul și recăpëtă pe Vedas, apoi introduce pe Sajavrata în sciințele divine și-l destină de al VII-le Menu* sub numire de Vaivasvata, adecă fiul sôrelui.**

Ce e mai mult! Notițe despre atare esundare aflăm și la popórele din America nordică. În descrierile sale de călătorie Kalm dice, că între sêlbaticii de prin America nordică circulează faime, că țera lor de mult, fôrte de mult a fost esundată până la vërfurile munților celor mai înalți***

Dar nici de prin Australia, nici din Africa sudică și nici dela popórele Americii meridionali nu avem scire despre atare esundare. Atâta se póte statorî, că esundările, de care amintesc popórele de pe emisfera nordică, s'e se fie întâmplat cam cu 2300 a. Ch. séu mai înainte de asta cam cu 4200 ani.

Dēcă voim s'e dăm o esplicare cât mai rațională despre acele esundări, séu despre diluviu, atunci trebuie s'e cercăm înainte de tóte, intru cât a fost posibil acele fenomene infricoșate?

Moise dice că pământul a devenit innecat prin mulțimea ploilor. La Chinezi împératul Yao dice numai că apele au scădút, séu că mările s'au contras, de unde se póte induce, că esundarea s'a întâmplat înfându-se mările succesive. În Vedas la Hindu, cartă trăită mai aprópe de Jorailteni de cât Chinesii, se dice că pământul l'au innecat ploile, și că unii muritori s'au mântuit pe năi construite la poruncă ddeescă.

Diferința mare se află între datele ce le avem despre diluviu, dar într'una vedem că tóte consună, că adecă diluviul s'e fie avut loc în milenii al V-le înainte de asta. Ce este mai caracteristic! Tradițiunea fie-cărui popor vorbesce numai despre inundarea țerii sale și despre innecarea poporului seu! Numai Moise dice, că tot pământul a fost innecat! Dar dēcă afirmațiunea acésta este adevérată, cum și de unde s'e ni putem întipui, că s'au strins în atmosferă atâția aburi de apă ca s'e ploie ploii torențiali 40 de zile și 40 de nopți? Séu unde s'e fie evaporat după aceea atâta apă, ca s'e rămână pământul uscat? S'e nu scrutăm după minune, ci s'e amblăm pe unde ni permite rațiunea!

Înainte de Moise au fost ómeni, deci și pământul uscat, așá dară atmosfera pământului nu a putut primi din apele pământului atâția aburi, ca s'e ploie dintr'ensă după aceea 40 de zile și 40 de nopți și s'e innecă întregă fața pământului! Apoi nici muntele Ararat nu este cel mai înalt munte de pe pământ! Drept aceea ni este permis a presupune, că și la Moise va fi corect a admite o esundare parțială, și nu a întregi suprafețea a pământului!

După acésta corectură esențială, s'e cercăm a esplică diluviul din teoria sus-atinsă!

Cu 5000 ani înainte de asta ecuinocțiul de primăveră al pământului abia va fi trecut dela A nițel în

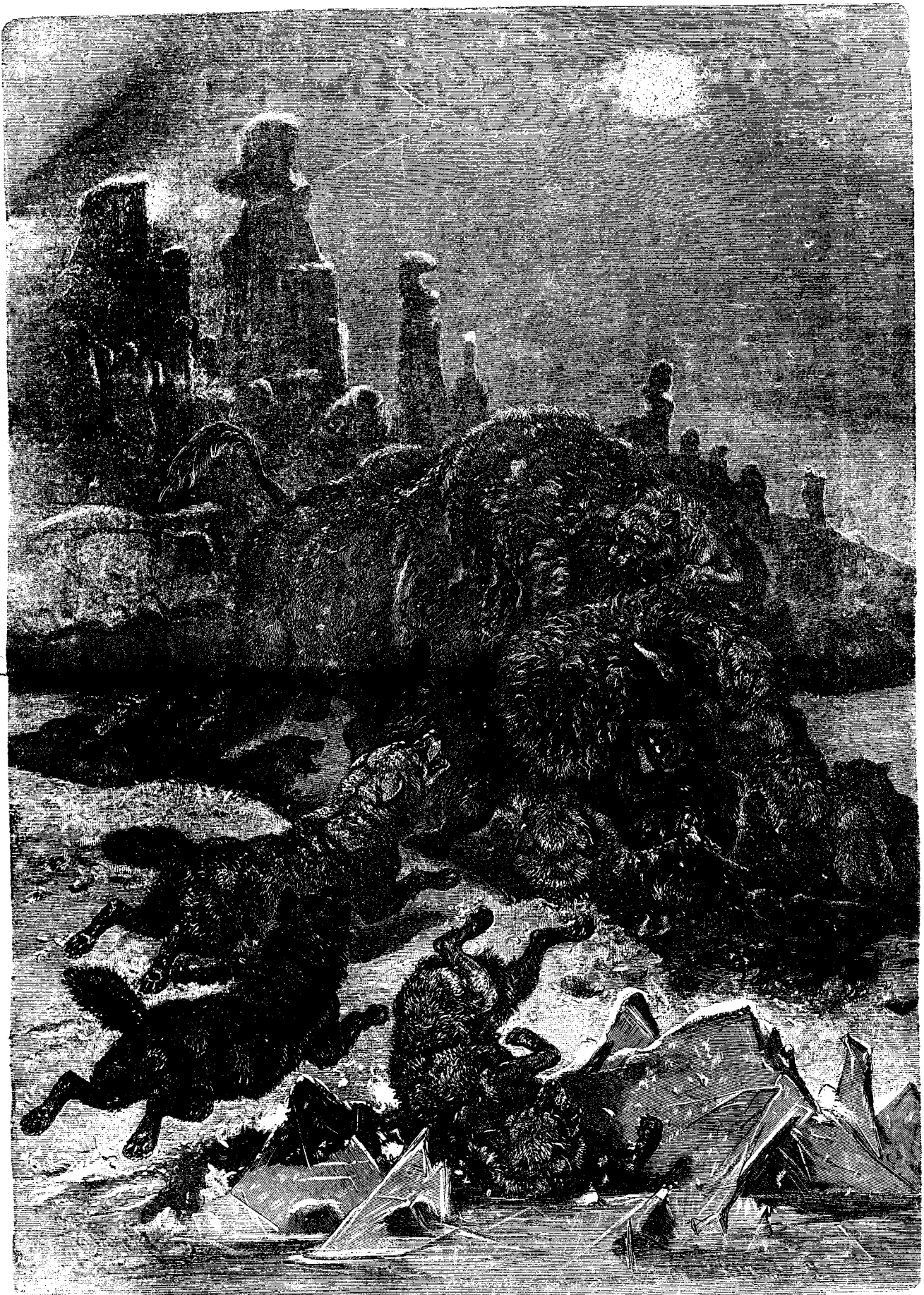
* Veđi Jackson „Anticități chronologice“, trad. germ. de pe englesă de G. E. Windheim.

** Manwantara la Hindu însemnăză un perîod de ani, care s'e cuprindă 852000 de ani divini, înțelegënd sub an divin un an compus din 365 de zile, dar fie-care și de aceste s'e numere un an de ai noștri. Omenimea trăesce în Manwantara a VIII-a.

* Menu însemnăză fiul lui Brahma. Veđi „Tratatul despre istoria, anticitățile, artele, sciințele și literatura Asiei“ de Sir William Jones, trad. din engles. de I. Th. Fick pag. 357.

** Veđi tot acolo pag. 60 și seq.

*** Veđi tot acolo pag. 60 și seq.

Lupta zimbrului cu lupii.

direcțiunea spre C. Cu alți 5000 de ani înainte va fi fost trecut dela D spre A, adică emisfera nordică a pământului cel puțin până în apropiere de tropicalul va fi fost un deșert ghiătos, fără de nici o urmă de viață. De atunci încôce, primind polul nordic din ce în ce mai mulți rați de lumină, a încetat de a se mai forma ghiata. Apropiându-se ecuinocțiul de primăveră către A, ghiata din prețma tropicalului s'a topit și apa de pe pământ a început să schimbe cursul spre emisfera sudică. Crescând și căldura alături cu soarea, din apele emisferei nordice s'a implut atmosfera de aburi. Intru aceste ape s'au contras și au lăsat în urma lor țări acomodate pentru locuințe omenesci. Adam se simția de minune bine în raiul pământesc, de ore-ce pământul, odihnind mai mult decât 10,000 ani sub aripile oceanului, devenise un magazin de bunătați, pe care soarele cel itinierit le imprăștiă acum pământurilor din mână plină!

Mai mult decât 2000 ani trecură dela ivirea omului pe pământ și acesta gema acum de mulțimea omenilor, cari descinseră de pe munți tot mai la vale și ocupând pământul cel mai folosibil, înființară staturi, dintre cari China cu bună-sămă va fi avut rolul cel mai însemnat!

Dar să ne punem în vedere spre exemplu timpul de tranziție dela ernală la veră și dela veră la ernală, cuprinzând anul constatoriu numai din ernală și veră! De câte ori avem în martie zile foarte calde, așa, cât nici nu ne mai vine în minte, că din dărețul acestor zile farmecătoare se mai află niște viscole, cari în aprilă s'au mai rar și în maiu ne vor preface în nimica speranțele, ce le-au sedit pe câmpuri și le-au spândurat de pomi zilele cele amăgitoare ale lui martie! Și ărași de alta parte, de câte ori prin octombrie, decât nu dora și prin septembrie, un vânt meo-noptial ca și cu seceră morții scerge de pe pământ vestmântul cel încă destul de festiv al verii și întinde covorul cel alb plin de flori, carele prin noiembrie, ba alta-dată chiar în decembrie se mai împătură pentru câteva zile! Și ore ce sânt schimbările aceste cu drept cuvânt neașteptate? Sânt efectele forțelor naturei, care nu au ajuns să se ecilibreze!

(Incheierea va urmă.)

T. Ceontea.

Femeia în istorie.

(Urmare.)

Dar să trecem acum la romane, despre cari sciu, iubite cetitoare, că cu mai mare interes veți ceti.

Și care română nu ar ceti bucuros și cu plăcere despre virtutea, iubirea de patrie și de cultură prin cari escelând romanele, și-au câștigat un renume distins în istoria universală?

Fetele la romani erau foarte strict crescute, le-au crescut numai de femei casnice; însă decât ele au găsit des ocaziune să fie mai mult decât acele, asta a fost eflusul spiritului republicei, care a eseriat influința sa binefăcătoare în multe direcțiuni și asupra secsului femeiesc.

Posiția femeii ăra demnă de a bărbatului, de și prin lege ăra condamnată mai ca sclavă față de bărbat. Însă dintr'o parte obiceiul, dintr'alta istețimea și amabilitatea ei, i-au dat în curând și ușor domnirea asupra căsii și foarte des și asupra bărbatului.

Dar să privim mai cu atențiune romanele cele mai renumite! Să începem la

V e t u r i a .

Templul cel mare în Roma, edificat și sfințit de regele Numa Pompiliu, în onorea lui Janus patronul în-

cheării resbelului și a păcii, ăra deschis căci Roma se găta ăra de resbel. Și chiar în contra unui fiu al ei: Caiu, Marciu, Coriolan, (numele Coriolan i s'a dat ca predicat după un resbel glorios în contra Volschienilor, pentru bravura ce a dovedit ca beliduce cucerind orașul Corioli.

Coriolan, erumpând o fomete în Roma, propuse senatului a folosi acesta spre a detrage dela plebei drepturile politice abia câștigate; așa, ca magazinele de bucate (donate de un rege Sicilian) să se deschidă plebeiilor numai cu acea condițiune, decât ei vor renunția de a avé tribunii lor. Propunerea acesta răutăcioasă a produs o certy în care Coriolan a fost ținta urei poporului, care pretindea, ca acest despoiator al drepturilor poporului să se tragă înaintea justiției; tribunii au isbutit să esopereze ca să fie ascultată pretensiunea poporului, și după cele mai vehemente debateri Coriolan fu esilat pentru totdeauna din Roma.

El fugi la Volschieni, inimicii Romei, cu dorința d'a se resbună în contra patriei sale.

În puțin timp el a capacitat pe Volschieni de au decis un nou resbel în contra Romei, și au încredințat lui comanda supremă a armatei.

Coriolan a sporit armata acesta cu o mulțime de esilați romani, cari cu bucurie i s'au aliat.

Pustiind și cucerind orașele pe unde trecea cu oștea sa mare, el ajuns înaintea Romei în 488 n. Chr. În Roma intră frică mare, căci nu avea armată, care să combată pe fiorosul Coriolan. Nesciind ce să facă, senatul hotări să trimită la densusul o deputațiune, care să cerry pace.

Coriolan însă primi deputațiunea cu superbie nemărginită și fiesă niște condițiuni atât de aspre, încât Roma nu le putu primi.

Deputațiunea a doua și a treia avură acelaș succes nefavorabil. Intra aceste crudul resbunător amenință, că va dărimă orașul întreg. Atunci Roma risca să facă o cea din urmă încercare spre ai inmoia inima.

Veturia, cărunta mamă, și Volumnia soția lui Coriolan, ședeau lucrând în casă, triste de suferințele ce cruda sorte li-a măsurat. Coriolan, iubitul lor, esilat, veni spre oraș cu oște cruntă, ca să-și resbune. Veturia tocmai mângăia pe Volumnia, pe care o cuprinse dorul de soțul ei iubit, când ușa se deschise și o deputațiune a senatului se ivi înaintea lor rugându-le să facă ele ultima încercare spre a molcomi mânia lui Coriolan și astfel spre a scăpă orașul de perire.

Veturia cu ochii plini de insulfetire pentru iubirea patriei, le promise; apoi dimpreună cu Volumnia imbrăcând stola albă, la grumaz și la crețuri țesută cu roșu — ceea ce la femeii ăra ca la bărbați toga, vestmânt de onore distinsă — luară copiii lui Coriolan de mână și plecară spre tabăra lui. Imposant ăra șirul femeilor celor mai distinses din Roma, cari s'au alăturat către Veturia, imbrăcate tôte în alb, spre a merge la Coriolan.

El primi deputațiunea femeilor, în a căror frunte se află mama și soția lui, cu tótă stima. Dar față de rugările lor remase mult timp neinduplecabil, până ce în sfârșit Veturia se aruncă la picidorele lui dicynd, că numai peste cadavrul ei va puté trece în Roma.

Acesta privire a inmoiat inima bărbatului superb și între lacrimi amare strigă: „Mamă, mamă! m'ai desarmat; ai mântuit Roma, dar țai perdut fiul“.

După acea el conduse armata înderept, și prorocirea lui se adeveri iute, căci pe drum fu ucis de Volschieni.

Cu insulfetire mare fu primită Veturia, mântuitoarea Romei, când se rentorse în oraș; însă durerea nemărginită pentru perderea fiului seu o duse curând în normânt. Dar memoria ei a remas ernală.

Virginia.

In alléurile recoroase ale unei grădini frumoase din Roma se preumblă Virginia cu mătuşa ei, care i eră și crescătorea, căci mamă nu mai avea.

Frumoasă eră Virginia, ca tôte romanele, frumoasă ca Venus, ba încă dora și mai frumoasă. Părul ei negru care incungiură fața-i albă și clasică, îl purtă ca vestalinel, înainte buclat puțin și ținut de un diadem care numai in mijlocul frunții se vedea, înderept eră împletit și orangiat in formă de roșă peste care apoi venia un vël care ajungea până la umeri.

Tôte romanele se peptenau așa sub republică. Toaleta-i se compunea dintr'o tunică albă țesută ici-colea cu vênți, la umeri cuprinsă cu agraffe, er la mijloc înfășurată cu un brâu lat.

Din ochii ei negri lucitori, se reflectă o tristetă, dîcend cătră mătuşa sa :

— O! nu mai vine Ițiliu.

— Nu fii supêrată, dragă! Scii, că e ocupat cu pregătirile pentru nuntă.

Inse Virginia nu aușia cuvintele consolătore ale mătușei sale, ei privia cu ochii plini de fericirea unei mirese inelul de logodnă pe care se jucau rașele sôrelui și care după datina romană îl purtă pe degetul al treilea dela mâna stângă, căci se dîcea că acel deget stă in legătură prin un nerv cu inima.

Dar deodată ea sări cu bucurie cătră ușa grădinei, de unde chiar venia Ițiliu, iubitul ei mire.

Inse nu mult timp putură sta mirii fericiți braț la braț, căci ecă ușa se deschise de nou și pe prag se arêtară ômenii legii cu porunca decemvirului Appiu Claudiu, ca pe Virginia sê o ducă inaintea justiției.

Leșinată la aceste cuvinte, ea cădî in brațele lui Ițiliu, de unde cu sila fu smulsă și dusă.

Appiu Claudiu, un decemvir tiran, s'a inamorat de môrte de Virginia, feta lui Virginiiu, un căpitan al plebeilor, fără nici o speranță d'a o putê luă de soție, căci nu numai Virginia eră logodită, dar și el căsătorit. Divorțurile nu formau vr'o raritate mare, dar legea opria căsătoria între patriciu și plebeiu. Cu cât inse putea fi mai puțin vorba de o căsătorie intră el și Virginia, cu atât mai mult se nisuia el a o căștigă prin tot felul de intrigi.

După ce s'a convins, că păzitoria Virginiei nu se pôte cumpêră pentru intențiunile lui, a autorisat pe un client și instrument al lui, sê pretindă edarea fetei pentru cuvântul că feta ar fi a unei sclave d'a lui, prin urmare sclava lui, adecă a clientului.

Asta s'a întemplat, și așa Virginia fu adusă inaintea justiției.

Virginiiu, care se află departe in taberă in contra Sabinilor cu cari avea Roma resbel, nu sciea nimic despre mișelia ce s'a sêvêșit in contra fetei sale.

Inse abia primi scire prin Ițiliu, grăbi impreună cu amicii lui in Roma, unde a documentat că Virginia e fiica adevêrată a nevetei sale. Dar Appiu Claudiu a declarat, că el e fôrte bine informat despre tôte, și feta lu judecată sclava clientului seu. Cu tôte că toți erau convinși despre nedreptatea acestei judecări, inse cu mult mai tare se temeau de decemvirul puternic, incungiurat de lictorii sei, decăt sê fi cutezat amicii lui Virginiiu a combate nedreptatea cu forța.

Virginiiu singur a prevêdnt, că numai un mijloc este a scăpă fiica sa de desonorare. Cu linisce mare, ca și când s'ar fi convins de adevêrul judecării, s'a rugat de iertare de Appiu Claudiu, și de odată își ceru voia d'a putê consolă feta desperată.

Acum el pși cătră Virginia plângendă, o chemă la o parte și ștergêndu-i lacrimile, i șopii cuvintele :

— Iubita mea! Numai un mijloc sciu spre a-ți scăpă onôrea. Acela e môrtea! Vrei?

— Vreu, tată! — respunse ea cu o rezoluțiune admirabilă.

La aceste cuvinte Virginiiu scose un pumnal și străpunse fiica sa iubită.

Apoi ținu ferul plin de sânge cătră Appiu Claudiu, rostindu-i cuvintele :

— Prin acest sânge innocent sfințesc capul teu Țeilor din infern!

Și inainte de ce decemvirul spăriat ar fi putut da lictorilor sei porunca d'a prinde pe bêtrânul curagios, se repeđi pe cal, și alergă in taberă, unde povestind cele întemplate, infuriă armata intrêgă.

Armata, cu dispreț și ură in contra tiranului, urmă cuvintelor lui Virginiiu și se rescolă contra decemvirilor. Virginiiu, pe care voiră sê-l alêgă conducător, nu primi, dîcend că pentru el nu se potrivește nici un post de onôre, până ce Virginia nu va fi resbunată.

Virginia a și fost resbunată, căci decemvirii, a căror domnire a cauzat multe rele Romei, s'au gonit pentru totdeuna (in a 449 n. Chr.)

Sângele inocent al Virginiei a fost sigilul libertății noue; tocmai ca in an 510 n. Chr. sângele Lucretiei, care mai bine s'a sinucis, decăt sê trăiescă desonorată, și prin môrtea ei Romanii infuriați s'au resculat in contra regilor și gomindu-i au proclamat republica.

(Incheierea va urmă.)

Petronela Cornea Mișici.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindecate. —

(Urmare.)

95) *Clinti, sclinti, scrinti*. Cuvântul „clinti“ se află numai in dicționarul dlui Polizu și Cihac (Dicționarul Academiei române de Laurian și Massim sub cuvântul „scrinti“ pomenesce și despre „clinti“), dar e usuat și in graiul bănățenesc, și are semnificațiunea de : a mișcă din loc, a se mișcă; movere, se movere lat.; mouvoir, se mouvoir, remuer fr.; bewegen, sich bewegen, weg-rücken germ., d. e. nu clinti pētra acēsta din loc; taci, sê nu te clintesci, căci capēți bătăie (clinti insemnă nu numai : a nu se mișcă din loc, ci nici aș aplecă, inchină, ori mișcă trupul). In graiul bănățenesc nu are cuvântul „clinti“ și semnificațiunea de „agitare“. Cuvântul „scinti“ e tare usuat in graiul bănățenesc (mai vêtos in albia Cărașului), el este identic cu „scrinti“ și insemnă : luxare, distorquere lat.; tordre, detordre, de-boiter fr.; verrenken, vertauchen, verrücken germ., d. e. Petru ș'a sclintit sêu scrintit piciorul, mâna, degetul etc.; in înțeles figurat : Petru este sclintit sêu scrintit de minte. Dl Cihac cunoșce in conglašuire cu graiul bănățenesc pe lângă „scrinti“ și „scinti“, care din urmă verb nu se află și in celelalte dicționarie românesci.

Dl Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 60 și 61 reduce pe „clinti“ la una și aceeași rădêcină cu „clăti“ și „clătină“, și acēsta o face dlui cu tendința spre a esoperă o etimologie slavă, derivând estmod tôte aceste cuvinte dela paleoslov. „klatiti“ : quater, pulsare lat.; dela bulg. „klati“ : agiter fr.; dela croat. „klatiti“ : abbatre fr.; dela boem. „klatiti“ : se-cover, branler fr.; schütteln, schwenken germ. Dar acēsta etimologie a dlui Cihac e necorectă, pentru că nici forma, nici conceptul cuvântului „clinti“ nu conced o astfel de derivațiune. Dar dl Cihac face o greșelă și mai mare, căci el desbină de „clinti“ pe „scinti“ și „scrinti“ măcar că unitatea lor in formă și concept este evidentă, și apoi pag. 82 incurcând la una și aceeași rădêcină pe „scrinti“ și „scinti“ cu „crețiu“, cu „crunt“,

cu „crucă“, cu „seriocioab“ și cu „scruntar“, face astfel o confuziune etimologică ne mai pomenită. Nu cred că este filolog serios care să nu condamne o astfel de procedură necritică a dlui Cihac. Noi sub numărul 19 și 59 al acestui tractat, am documentat, cumcă „crețiu“ și „crănten“ sunt cuvinte de diferite rădăcini, de origine romană, eră în „crunt“ d. e. crunt de sânge, vede tot filologul nepreocupat pe „cruentus“ lat. Noi am afirmat de repetite ori în decursul acestui tractat, cumcă filologii neromâni, cari nu au crescut de mici cu geniul și spiritul limbei românesci, nu pot cuprinde cu mintea lor spiritul organisatoriu al acestei limbi, pentru acești și comit dănsii erori compromițătoare. Estmod numai dlor pot derivă cuvântul „unghia“ (undiția) din elemente străine, eră nu dela unghie (ungula lat.), precum seie derivă tot țeranul român, și precum au format acest cuvânt mai tôte limbele (veđi Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. p. 439 și Miklosich : Beiträge zur Lautlehre der rumunischen Dialecte, Wien 1882 Consonantismus II p. 8.)

Di Cihac, locul citat, în incurcătura de diferite cuvinte ce a făcutu-o, derivăză cuvântul „scinti“ și „scrinti“ dela paleoslov. „kratu“ (cet. krontu) : tortus lat., „kratitise“ (cet. crontiti-se) : torqueri lat., „krūciti“ (cet. crčiti) : contorquere lat., „krenati-krena“ : deflectere lat.; dela rus. „krutyi-krutū“ : tordu, raide, escarpé fr., gedreht, steil, abschüssig germ.; dela polac. „krety“ : tordu, crepu fr., gedreht, kraus germ., „kret“ : tortillement, torsion, vertige fr.; zusammendrehen, windung, schwindel germ.; „okrotni“ : cruel, farouche fr., grausam, wild germ., „skrekac“, „skrakac“ : tordre fr., drehen germ.; „skret“ : torsion fr., windung germ.; dela boem. „kruty“ : tordu, cruel, farouche fr.; gedreht, grausam, wild germ., „krut“ și „krout“ : torsion fr., windung germ.; „krutiti“ : rendre acerbe fr., herbe werden germ.; „krutiti“ : tordre fr., drehen germ.; „skrut“, „skrutek“ și „skrutily“ : de tordu, crepu fr. zu drehen kraus germ.; dela neoslov. croat. „krut“ : dur, brut, cruel fr., dick, hart, roh, grausam germ.; dela sərb. „krecav“ : crispus lat. Dar tôte aceste etimologii ale dlui Cihac intru derivarea cuvântului „scinti“ și „scrinti“ din elemente slave sânt din punct de vedere al formei și conceptului cuvântului cu totul necorecte.

Etimologia cuvântului „clinti“, „scinti“ și „scrinti“ este evidentă din „clinare“, „clinere“ lat., prin ôreșicare formă de limba romană rustică „clinitare“ seu „clinitire“ și „ex-clinitire“. La acesta etimologie ne constringe nu numai forma și conceptul cuvântului, ci și dialectele limbei franceze, pentru că în Hecart : Dictionnaire rouchi-français, Valenciennes 1834 pag. 116 aflăm „clinchier“ pentru : bouger, remuer fr., sich rühren, bewegen germ. Hecart produce frasa : „il a un mal de reins qui le fait souffrir quand il se clinche“, adecă : el are un morb de rerunchi care-l face să sufere dureri, când se clintesc (în graiul bănățenesc se respunde și „clinesce“ pentru „clintesc“). Apoi în Hubert : Dictionnaire wallon-français, Liège 1857 pag. 126 încă aflăm „klaintschi“ pentru : pencher, incliner de côté fr., neigen, sich neigen, sich beugen germ.

Deci este demonstrat, cumcă cuvântul „clinti“ și compusele sale „scinti“ seu „scrinti“ sânt de veche origină din limba romană rustică.

96) Hamesi, hămisi. Cuvântul „hamesi“ și „hămisi“ însemnă : fame conficio, excrucio, macero ; fame macerar, extrema fame divexor lat.; affamer, fair mourir de faim ; mourir de faim fr. ; aushungern, verhungern germ., d. e. începură osteniei a hămesi și a se bolnăvi ; cai morți și hămesiți ; ați hămesit boii cu multă mănare în plug și nemăncare ; omul acesta e hamesit de fôme.

Di Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves

etc. pag. 134 derivăză cuvântul din elemente slave, dela boem. „hamati“ și „hamtati“ : devorer fr., verschlingen germ. ; „hamcil“ : glouton. avare fr., gefräßig, geizig germ. ; „hamat“ : happer fr., aufschnappen germ. ; „hamcit“ și „hamtit“ : devorer fr., verschlingen germ. Di Cihac confrontăză și pe alban. „hames“ : glouton fr., gefräßig germ. Dar acesta etimologie a dlui Cihac e cu totul falsă, de ôrece cuvântul românesc „hamisi“ are cu totul înțeles contrariu cuvântului boemesc și albanes, anume : cuvântul românesc nu însemnă : a mânca mult, a înghiti, ci din contra însemnă : a flămânzi.

Etimologia cuvântului se află în „fames“ lat., în dialectele limbilor romane sună „hame“. Astfel în Fuchs : Die unregelmässigen Zeitwörter in den romanischen Sprachen, Berlin 1840 pag. 169. anume în dialectul „gasconic“ despre care se tractăză acolo, se dice, cumcă acest dialect mută la începutul cuvintelor pe „f“ în „h“ și între altele din „fames“ lat. formăză „hame“ : faim fr., hunger germ. Asemene și în limba spaniolă aflăm „hambre“ pentru : fôme, și „hambrear“ pentru : a fômă. În Monti voc. dei dialetti di Como, Milano 1845 pag. 4 aflăm „am“ pentru : mangia (mănăncă) ital. și : fa am : mangiare ital. În Morri : Vocab. romagnolo-ital. Faenza 1840 pag. 34 încă stă „am“ pentru : voce imitante l'azione di chi trangiottisce qualche cosa, — va să dică : cuvântul ar fi o onomatopee reprezentătoare de sunetul ce ce produce prin înghitire de bucate. În Banfi : Vocabolario milanese-ital., Milano 1852 pag. 15 încă aflăm „amm“ pentru : mangia (mănăncă) ital. Acest „am“ al dialectelor italienești stă pentru „ham“ căci dialectele italienești lapădă pe „h“ dela începutul cuvintelor.

Deci este documentat, cumcă cuvântul „hamesi“ și „hămisi“ este urđit din lătinescul „fames“ și este de origină rustică.

97) Rumên. Cuvântul „rumên“ (nu „rumean“ seu „rumin“) însemnă, în concepțiune principală numai : roșieta naturală a feței ; faciei color rubus lat., face vermeille fr., gesichtsrothe germ., d. e. omul acesta e rumên în față ; de aci apoi derivatele „rumeni“ și „rumenélă“ d. e. omul acesta eră veșted mai înainte, dar acum a rumenit eră în față ; omul acesta se rumenesce în față cu rumenele. După cunoștința noastră cuvântul „rumên“, „rumeni“ și „rumenele“ nu se aplică decât la colorea roșie a feței.

Di Cihac : Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 321 derivăză cuvântul „rumên“ din elemente slave, dela paleoslov. „rumenū“ : ruber lat., „rumeniti“ : rufare lat., combinând și pe neoslov. croat. sərb. „rumen“ : rouge fr., roth germ., „rumenilo“ : fard rouge fr., rothe gesichtsschminke germ. Dar acesta etimologie a dlui Cihac nu este corectă.

Dicționarul Academiei române de Laurian și Massim, București 1871, pune cuvântul „rumên“ între cuvintele străine din glossariu, și apoi îl derivăză din sanscritul „ruth“, măcar că cristalisarea limbei românesci în prima linie și în factorul principal nu are nimic de a face cu limba sanscrită.

Etimologia cuvântului zace în lătinescul „rubinus“ care este urđit din „ruber“ și „rubeus“ și însemnă un ce de colóre roșie. Din „rubinus“ prin lapădarea finalului „us“ și trecerea lui „i“ în „e“ s'a format „ruben“, apoi prin convertarea lui „b“ în „m“ (ca „prebendă“ din „prebenda“, „magrin“ din „bagrin“, „metură“ din „betula“, „mrénă“ din „brénă“) după cum cere dinamă a limbei față cu finalul „—ên“, s'a format „rumên“. În Porru Dizionariu sardu-italianu, Casteddu 1832 pag. 113 încă aflăm „rubiu“ pentru : rosso (roșiu) ital.

Deci este documentat, cumcă cuvântul „rumên“ este urđit din „rubinus“ și trebuie să fie de o străveche origină din limba romană rustică, și cumcă din limba

daco-română prin scriitorii români cari au cultivat limba veche slovenescă, a intrat cuvântul în limba paleoslovenică și în limbele slave meridionale, căci la din contra ar trebui acest cuvânt să vină înainte și în limba boemescă, polăcescă și rusescă, ceea ce însă nu este cazul.

(Va urma.)

Simeon Manguica.

SALON.

Scruluii mei. . .

Budapesta 5/17 decembre.

Amice Redactore! Am avut nesocotința d'a me ingagiă colaboratore pe față la prețuita-ți foie. E bine, fostu-i-am și i remăneam conlucrătoriu, de câte ori imi venia bine, pentru toideuna, fără ingagiament special; acuma, că am consimțit a fi numărat în public între scriitorii „Familiei”, astfel devenind obligat a-mi subscrie publicațiunile, prin această mi-am îngreuiat relațiunile peste prevedere.

Ecă-vi cauza pentru care de 11 luni încoci, mai mult ca de 11 ori am apucat condeiul și am scris câte ceva pentru „Familia”, ér terminând și recitind, a trebuit să recunosc că — *nu se potrivește*, mai vèrtos sub numele meu, pentru această foie.

Lumea română, câtă me cunoște, știe că — nu me numer între cei fricoși, ba că mai de multe ori am fost prè cutezătoriu în publicitate. Da, când am fost condus numai de considerațiuni pentru persóna mea. Inșe d'altă parte, sânt scrupulos escesiv, când activitatea mea, cuvintele și argumintele mele ating persóne seu instituțiuni stimate și amice.

Alta de tot ar fi, când noi inși-ne, noi și numai noi am fi săpâanii chiamiți d'a ne censură și judecă; ceea ce însă în cele mai multe, mai principale cause publice chiar nu sântem.

„Familia” este, după programa ei, o foie *literară, științifică și beletristică*. În această programă se cuprinde dreptul de critică obiectivă a tuturor aparițiunilor din viața publică. Dar *politică* i este interdișă.

E bine: cum se splică, până unde se estinde această interdicere, acest canon Mefistofelic? Eu am cuvânt d'a me teme, că — se splică și estinde cum va plăce celor dela putere, adecă: cum le va veni la socotélă, la socotéla lor domnescă.

Vedeți, dle redactore; atinsei aci o cestiune de critică, de domeniul sociologiei, seu — fie măcar de domeniul istoriei moderne și a fisiologiei politice, și spușei o opiniune a mea, condiționată. Intre împrejurări normale, sănătoșe, nici prin minte nu mi-ar trece a me indoi de îndreptățirea „Familiei” d'a o trată și discută prin colónele sale — în tóte direcțiunile și cu tóte colorariile ei. Numai aplicarea atacătóre și condamnătóre la actele politice concrete ale guvernului actual, ar fi eschisă. Dar în situațiunea în care ne aflăm noi Români astăzi față de puterea de stat, eu m'as teme să fac o încercare prin fóia dvóstre, d'a continuá și a petrunde mai afund în cestiune.

Țin a me esplică mai special, prin casuri positive.

Știut este, că pe la incheierea secolului trecut, și începutul cestui actual, domnilor Magiari fòrte le intră în socotélă — „romanitatea” Valachiilor; chiar și „continuitatea” locuințelor lor în Dacia lui Trăian n'o contestau de fel, recunoscând valórea tradițiunilor și a notițelor Anonimului. Eră acesta lucru prè firesc atunci; căci asemenea recunoscință pe d'o parte contribuă a

separă și izolă pe Români de cătră „periculoșii Slavi”, pe de altă parte Slavilor prin ea se dispută în mod plausibil dreptul istoric asupra părților dacice; afară de acesta tot prin ea Români se mai avisau și cu religiunea lor la — Roma! Astăzi, când principiul de unitate națională începù a deveni factore de stat, când slăbănogul și desconsideratul element român, prin grele experimente își dovedì vitalitatea, și pe unii istorici moderni i scăpă gura d'a profeți, că — dreptul istoric-național al Românilor din Dacia lui Trăian, are încă să devină motiv de note diplomatice în Europa, astăzi domnii noștri magiari odată cu capul nu vor să audă nici de romanitatea, nici de vechimea acestui element, în părțile Daciei antice.

E bine, cestiunea este evidentminte de domeniul istoriei și a criticei ei, cu tóte eu nu me indoresc, că tractând-o cineva și din punctul de vedere al politicei moderne — în „Familia”, n'ar face această făr' a intimpină dificultări de sus dela putere. Dar încă decă atari critice ar fi semnate cu numele meu!

Ecă și un alt cas. Este cunoscut, că în sèptemănila trecute, toți, seu mai toți domnii funcționari publici din capitală se intruniră și formară un consorțiu pentru întemeierea unui diuariu politic. Sânt mai vèrtos persóne, căror le este oprit a face parte din societăți politice. Eu sânt convins, că — precum neatacată póte să ia „Familia” notiță de — „patriotica întreprindere a demnilor funcționari români” și chiar să laude pornirea lor, tocmai așa reu s'ar potieni, decă s'ar apuca să tragă în discusiune critică, obiectivă, întreprinderea, măcar din punct de vedere pur juridic, seu pur logic, psihologic, seu moral.

Apoi eu mai am și pacostea mea specială. Încă de vr'o 20 de ani și mai bine, prin domni români ce le place a se codi prin taberele străine, mi s'a tot insinuat, pân' a devenit proverb, că „fac din tóte politică”. Nu fără temei. Căci într'adevăr eu abia cunosc întreprindere, mișcare, instituțiune publică, mai vèrtos din inițiativa celor dela putere, care să nu fie din motiv politic și pentru scopuri politice. În fine — vrënd-nevrënd ni se impune adevèrul, că intrégă societatea cea mare, ce constitue statul organizat, statul public, cu tótă viața și resuflarea și mișcarea sa — este de natură *politică*.

E bine, eu, omul aprofundat în nămolul politic — din tinerețele mele, cum astăzi după atâtea amare de esperiunțe aș puté să cuget și scriu ceva, de tot ferit de politică, când politica este nefericirea noastră, amarul ce-l simțim cu toții, intru tóte?!

Fiind că însă m'am ingagiat, de și cam fòrte târziu, tot vin să-mi implinesc ingagiamentul, măcar și numai ca de probă, pentru ca onorabili cetitori să vedă și pe față, cum un om pocit politic, scrie pentru o foie nepolitică. De ocamdată, dle redactore, Vi trimit dintre lucrările mele mai vechi — una ce am găsit-o mai puțin molipsită de colórea politică. (Se va publică în nr. viitor. Red.)

Al dvóstre etc.

V. Babeș.

Serisori din Bucovina.

Cernăuți 4/16 decembre.

(Ședința festivă a societății „Junimea”, serbarea a patru Georgi, prelegeri gratuite, serata musicală a societății „Armonia”.)

La 2 decembre societatea academică română „Junimea” arangiă în localitățile societății filarmonice române „Armonia” ședința ei festiva de deschidere.

În loc de bănci înșirate una lângă alta și numet rate, se găsiu mese lungi întinse la cari s'au aședat

oșpeții veniți într'un număr foarte considerabil. Se aflau reprezentanți din toate studiile, afară de aristocrație. Aci era rectorul universității, toți decanii facultăților, profesorii români din Cernăuți și toți angajații și profesorii români, erau și reprezentanții ovreilor, cari țin cu România, numai membrii aristocrați ai societății „Junimea” lipsiau. Doue mese lungi erau ocupate numai de membrii acestei societăți, al căror număr se urcă peste 80.

Președintele din anul trecut, cu o cordea lată națională peste frac, dl Vicol deschise în aplausele adunaților ședința și după o cuvântare scurtă dară nimerită, urând successorului seu să crească și să mărească societatea, predete insignele președințiale noului președinte, dl George Popoviciu, stud. juris, care vorbi frumos despre însemnătatea clasei lucrative a omenirii, luând exemple din viața tuturor popoarelor, invitând astfel pe membrii la activitate, pentru prosperarea națiunii române. Orățiunile celelalte luară apoi un avânt spre o manifestare generală a patriotismului. Orătorii se întreceau și entuziasmul ajunsese la culme.

Dl decan Schuler aminti, că în țera Bucovinei pe lângă fagul, după care își are țera numele seu, mai cresc și alte plante în armonie deplină, ca pomul slav: teiu, germănuț stejar și în urmă și Dornbaum, Rosenzweig, ce indică pe Jidani. O armonie mai deplină a atâtor naționalități nici nu se află într'o altă țără a Austriei. Aplause prelungite respunseră, că cuvintele cădură pe pământ roditor.

Dl Iacobovici, stud. juris, salută în limba germană pe oșpeții de nații străine, ce provocă un răspuns simpatice din partea reprezentantului societății academice „Lesehalle”.

Dl profesor de universitate Ion Sbiera dișe, că viața Romanului era strins legată în timpurile trecute cu păduri, și de aceea aflăm și la Români de astăzi aceea iubire spre păduri și arbori anumiți. În timpuri trecute Romanul se retrăgea la o încălcare dușmănoasă adânc în păduri, lăsând văile dușmanilor. În păduri trăia libertatea și independința română și în păduri găsi Romanul scăpare de morțe și perire.

Urmă apoi a vorbi dl Ion Bumbac, profesorul dela gimnasiul din Cernăuți, despre sörtea Românilor după retragerea împăratului Aurelian din Dacia, în evul mieđ și cel nou, intonând bunăvoința și meritele casei austriace împărătesci pentru esistența Românilor și sfârși cu un să trăiească asupra împăratului.

Dl asesor consistorial Miron Calinescu salută ca reprezentantele societății pentru literatura și cultura română în Bucovina pe societatea tineră română: „Junimea”. Nainte cu doue-șeci de ani, dișe dlui, intrunindu-se mai mulți Români din Bucovina au înființat în Cernăuți pentru prosperarea și concentrarea Românilor inteligenți „Reuniunea Română”. Lărgindu-se terenul activității ei, se transformă ea cu sancționarea împărătescă în societatea de astăzi pentru literatura și cultura română în Bucovina. În scurt timp se lăți terenul activității societății atât de tare, în cât era peste puțință de a satisface dorințele și așteptările. Societatea trebuie deci să salute cu bucurie și ca semn de bun progres, că în zilele din urmă se înființază neconținut societăți speciale române. Nainte de doi ani s'a înființat societatea pentru cultivarea muzicii naționale în Bucovina „Armonia”, care dintr'un an delectază și desfătează publicul român cu producerile ei teatrale și cu concerte. Nainte de cinci ani s'a înființat la universitatea de aici societatea academică română „Junimea”, care a devenit centrul junimii române din Cernăuți. Era anul acesta s'a înființat în Suceva societatea „Școla” pentru prosperarea învățământului român în Bucovina, numărând între membrii ei pe cele mai distinse persoane din

Bucovina și dispunând deja de o avere considerabilă. Activitatea noastră se desvöltă și ia neconținut proporții mai mari și societatea trebuie deci să salute cu bucurie manifestările acestea și înființarea neconținută a societăților speciale.

Dl dr. Beno Straucher vorbi în limba germană, mulțămind pentru cordiala primire, dișend că preoțimea română din Bucovina prin severitatea și inteligența sa a știut demult a se deosebi de clerul catolic și de aceea poziția ei culturală e de toți, fără destingere de relege și nație, recunoscută. În prosperitatea acestui cler își rădică el păharul seu.

Urmară apoi doue cântece romănesci, cântate de dl st. jur. Iesian și președintele societății închise ședința oficială, denumind pe dl profesor de universitate Ion Sbiera de președintele ședinței sociale.

Doi dintre „Junimeni”, îmbrăcându-se în strae de domino din garderoba teatrală a societății filarmonice „Armonia”, citiră în aplause și risetele adunaților foia umoristică „Ploșința” nr. 00003/4. În foia asta aflăm travestiri umoristice din esperiințele triste și vesele ale membrilor „Junimii”. Pe unii i aflăm ocupând posturi de profesori la universități din sate și orașe din Bucovina, pe alții în dișnică corespondință cu aceste capacități. Târziu nopțe se despărțiră membrii și oșpeții acestei societăți tinere și brave.

*

O săptămână mai târziu 'avü loc o altă festivitate română în otelul Weiss din Cernăuți. Patru „Georgi” aristocrați români își aduseră în post a minte, ce n'au făcut în cășlegi. Într'a 9 decembre era sf. Georgiu, și numindu-se și dl Georgiu, au decis de a serbă dișua lor onomastică printr'o petrecere de dans. Invitățile erau și gata și în curënd se vedü aristocrația română invitată la o serată de dans în otelul Weiss. În ce limbă au scris acei juni aristocrați invitățile lor, nu șcim, atăta șcim nümăi, că mai toți husarii din garisona din Cernăuți s'au invitat, pe când angajații români, afară de câți-va germani n'au fost invitați, de sigur, ca să nu atace orgoliul aristocratic al junilor Georgi. Domnii arangiatori gândiau a se ține de dișala cea vechiă, că omul începe tocmăi când e proprietar de moșie, și cum gândiră așa și făcură.

Sera de duminică serata aristocrată română se compuse mai mult din husari și femeile lor. Jocurile se arangiau în limba francesă. Insădar ascultam la această serată română după o vorbă romănescă, căci au dișam numai limba germană, când din când și cea magiară. Observam într'o parte a salei trei surori aristocrate române cari din când în când vorbiau în taină cătră olaltă în limba română. Ne aduserăm atunci aminte de timpurile trecute, când Romanul vorbia numai acasă în taină romănesce, pe când în public și pe stradă dișcea în limbi străine, ca să nu pățescă rușine a fi cunoscut, că-i Român. Norocul Românilor Bucovineni insă, că la astfel de manifestări național-române n'a participat aristocrația română și prin asta a dat de cunoscut marilor Giorgieni, că în timpul de astăzi o națiune fără respect cătră sine nu pöte trăi.

*

Societatea pentru literatura și cultura română din Bucovina a decis a ține în lunile ianuarie—februarie prelegeri publice gratuite. La comitetul acestei societăți s'au respicat următorii domni dorința de a ține prelegeri, și anume dl Sbiera, profesor de universitate, dl Ion Bumbac, Stefanovici, Dumitru Socolan și Dionisiu O. Olinescu, cel din urmă va citi studiul seu archeologic despre „Tesaurul dela Petrosă”, seu „Cloșca cu puii sei”. Aternă dela publicul român, ca aceste prelegeri să se prourmeze după programa otărită. De va fi concursul mare, prelegerile se vor ține în sala cea mare a

societății filarmonice „Armonia”, 6r de nu — in sala societății 6nsași.

*

Intr'a deca decembre societatea filarmonică română „Armonia” arangia serata a treia musicală cu concursul benevol al d6mnei Virginia Zurcan, și a domniș6relor Elena Mitrofanovici și Maria Mandicevschi.

Programa acestei serate musicale a fost: Beethoven, trio pentru piano, violină și celo, executată de dna Virginia Zurcan și dnii Leo cav. de Goian și Erast Mandicevschi; Jensen „Crucea la drum”, „Lumini înșelătoare”, și Chopin: „vals”, soli pentru piano, de dșora Elena Mitrofanovici; Mendelsohn: „Cântec de 6rnă”, „Cântec de primăveră”, solo pentru sopran, de dșora Maria Mandicevschi; Schubert: „Alter ego”, solo pentru bas, de dl Alecu Isecescu, și B6riot: „Air variée”, duo pentru piano și violină, de dna Virginia Zurcan și dl Leo cav. de Goian.

Piese alese cu mult gust musical se executară cu cea mai bună precisiune și esactitate. Mai ales dl Leo cav. de Goian și dșora Maria Mandicevschi dispun de o voce purtată și sonoră dl Alecu Isecescu. De regretat 6ră concursul cel slab al publicului român in astă seră.

Dionisiu O. Olinescu.

Lupta zimbrului cu lupii.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 601. —

In părțile n6stre nu mai exist zimbrı. Acest soi s'a stins de mult. Dar suvenirea lui pentru noi români a ramas nest6rsă. Într-o zi, un drăgoș plecând la v6nătoare, i s'a ivit in cale un zimbru și tot atunci l'acela i'a condus din Marămureș in Moldova, unde el a inființat o ț6ră nouă. Capul zimbrului se 6screză până ađi in emblema Moldovei.

Dar in America nordică exist și acuma zimbrı, cari trăiesc in pădurile seculare de acolo, dimpreună cu alte multe soiuri de animale necunoscute la noi.

Acolo zimbrı se află in cãrduri mari și astfel se uc din pășiune in pășiune. Dar au și ei dușmanii lor. Cei mai cumpliți sânt lupii. Acestia stau la pândă și când zimbrul trece prin o strimț6re, il atacă și lupta începe. Zimbrul se ap6ră și spintecă lupul cu c6rnele sale, decă p6te.

O astfel de luptă se infățișeză prin ilustrațiunea din nr. prezinte.

I. H.

Literatura și arte.

Carmen Sylva, precum deja anunciarăm, a scris un libretto de operă, pentru care un compositor musical suedian Hallstr6m a compus musica. Ac6sta operă se va jucă in cur6nd in Șvedia, cu costumuri făcute in România, căci subiectul este românesc. Titlul piesei este „R6ga”. Actul prim petrece in Ocne. Scena reprezintă un închis6re. Unul dintre robi, Sandu, povestesc că a fost condamnat la temniță de 15 ani, căci a resbunat inocența ofensată. El își serbă nunta cu R6ga, când un 6căcu se apropiă de ea și-i dıse: „Cine va jucă cu mine? Tu ești fiica unui condamnat!” La aceste vorbe, mirele omori pe ofensator. R6ga in adev6r e f6ta unui condamnat; părintele ei, Vlad, a impușcat pe stăpânul urorii sale, căci acela voia s'o bată cu biciul, deci fu schis. Vlad se eliberăză, dar fiul seu nu-l recun6sc, și fetele își bat joc de f6ta lui. Sandu fuge din ocne, dar persecutorii il ajung tocmai in momentul in care

el int6lnește pe mir6sa sa. Soldații dau foc și Sandu cu mir6sa sa și cu Vlad cad morți. Cortina cade.

„Armonia” societate in Cernăuți pentru cultivarea și respândirea muzicii naționale in Bucovina, ținu marți intr'al 6/18 decemvre 1883, in sala societății filarmonice al doilea concert de inaugurare cu concursul benevol al dlor B. de Duzinkiewicz și M. K. Horner. Dirigentul artistic al Societății: dl H. Horner. Program: 1) Worobkiewicz I. „Senin și fortună”, cor bărbătesc. 2) Hauser M. „Păs6ruica in copac”, burlescă pentru violă cu acompaniare de piano. 3) Porumbescu C. „6rna”, cvartet-solo pentru voci bărbătesci. 4) Tudor cav. de Flondor: a) „La o viorică”, b) „Lăcrim6re”, coruri bărbătesci. 5) F. Servais: „Suvenir din Cernăuți” pentru cello cu acompaniare de piano. 6) A. Flechtenmacher: „Stelele”, cor bărbătesc.

Reuniunea română de cãntări din Sibiu va arangia duminică in 11.23 decembre a. c. al doilea concert ordinar in sala dela „Musikverein” de acolo cu următ6rea programă: 1) Trei cãntece pentru sopran de Reinecke: a) Dimboviță apă dulce, b) S6rmana f6tă, c) Nerușinat. 2) Trei cãntece pentru cor micst de F. Mendelssohn-Bartholdy: a) Aducere aminte, b) Priveghit6rea, c) Lauda primăverei. 3) Arie p. alt din „Cruciații” de N. W. Gade. 4) Doue inimi nu-mi dau pace, cor micst cu acompaniare de piano de G. Dimă. 5) Cãntece pentru bas). 6) Psalmul 42 pentru soli, cor și acompaniare de piano de F. Mendelssohn-Bartholdy.

A treia edițiune. Din „Călinarul lui Păcala” pe anul 1884 a trecut și edițiunea a doua și astfel s'a dat la lumină edițiunea a treia. Ac6sta cuprinde, afară de partea seri6să cãlindaristică, t6rgurile de ț6ră, scala de timbru, și o bogată lectură umoristică, ilustrată cu 26 de caricaturi. Prețul unui exemplar e 40 cr., dar mai puține decăt 5 exemplare nu se espedeză pe poștă. Se află de v6ndare la administrațiunea „Familiei” in Oradea-mare. Colectanții primesc după 10 exemplare un rabat. — Dnii cari au primit exemplare in comisiune, sânt rugați a ne trimite prețul lor s6u a ne innapoia cele nev6ndute.

C e e n o u ?

A treia intrunire literară in Brașov s'a ținut joia trecută, cu care ocaziune dl director Ștefan Iosif a vorbit despre pedagogie, incheiând ca relațiunile familiare s6 fie cãt se p6te de corespunder6re și crescerea morală religi6să s6 fie mai pe sus de t6te. Dl profesor I. C. Pantu a vorbit despre poesia lirică, cetind și câteva specimene. In sf6rșit dl profesor Barsean a cetit copia de pe natură: „Eroul fără voie” de dl Iacob Negruzzi. Intrunirea ținu apr6pe 2 6re.

Reuniunea femeilor române din Abrud, Abrudsat și giur, pentru inființarea unei ș6le de f6tițe române in Abrud, spre a-și inmulți fondul, ce se cere la realizarea scopului prefipt, a arangiat in 22 nov. a. c. o sortire de obiecte (tombola) impreunată cu dans, care a reușit peste t6tă așteptarea: Au incurs 662 obiecte dela d6mnele și domniș6rele din Abrud fără deosebire de naționalitate, din Abrudsat, Roșia, Bucium, Cămpeni și giur, ba și din depărtare dela d6mnele: Maria Cosma și Iudita Măcelariu din Sibiu, dela dna Constanța de Dunca-Schiau din Pesta, dna Amalia Cetățian din Reginul-Săsesc, dna Zoe Demian din Brașov, dna Maria Vlad din Caransebeș și dela dșorele Octavia Demian din Zlatna și Laura Ranta Buticescu din Bistrița. S'au v6ndut 3100 losuri à 10 cr. cu 310 fl. v. a., au mai incurs dela dna Zinca Roman din Făgăraș — bani colectați — 11 fl. 50 cr., dela dl Ioan Șoica bani colectați in Bucium-Poeni 17 fl. și cu ocaziunea petrecerii 107 fl. 50 cr., peste tot suma 446 fl. v. a., din care sumă subtrăg6nd spesele in suma de 67 fl. 33 cr., a

resultat un venit curat de 378 fl. 67 cr. v. a. Și trei-deci de obiecte ce au ramas in favorul Reuniunii, care se vor sorti la casina română din Abrud in 26 dec. a. e. st. v. Cu această ocaziune s'au mai in scris de membre fundătorie dnele Iudita Măcelariu din Sibiu, Sidonia Muntean din Câmpeni și dl Petru Boer din Abrud-sat ca membru ajutător. In 14 a luni curente am mai primit dela dl I. Popa avocat in Sibiu suma de 14 fl. 3 cr. in favorul reuniunii noastre. Drept aceea subscrisul comitet venim prin acesta a ne implini o plăcută datorie de a exprima cea mai căldurosă și sinceră mulțumire și recunoscință, atât zeloselor dōmne și domnișore, cât și onor. domni pentru binevoitoriul concurs, ce ni l'au dat, și cu care ne-au animat intr'atât, cât, decât și pe viitor ne vom bucura de atare sprigin, sperăm, că cu ajutorul bunului Dōeu, și a omenilor cari se știu interesă de cultura poporului, in 1884/5 vom vedea scopul nostru realizat. Abrud in 4/16 dec. 1883.

Comitetul.

Di Arone Densușian, in urma unui concurs, a fost numit profesor de limba latină la universitatea din Iași. Rivalul seu însă nu s'a supus, ci a apelat la publicitate; dar nefolosind nici această procedură, dl Ciocăzan a făcut interpelațiune in cameră, pentru cuvântul că procederea juriului esaminator ar fi fost ilegală, de vreme ce a admis la concurs pe dl Densușian, care n'a putut presintă diploma de licență in litere. Dl ministru de instructiune Aurelian a respuns, că dl Densușian a intrunit condițiunile cerute de lege și dsa a aprobat decisiunea juriului, care este și legală și favorabilă celui mai meritoriu dintre concurenți. Dl Nicolae Ionescu recunoscu, că juriul a urmat foarte bine. Dl Iacob Negruzzi exprimă păreri de reu, că dl Ciocăzan a atacat pe un profesor dela universitatea din Iași, care face onore corpului profesoral român. Dl prim-ministru I. C. Brătianu regretă, că interpelatorul a găsit că cu această ocaziune se pōte atacă decisiunea juriului esaminator, când pentru ori ce român este o fericire să apere pe dl Densușian. Apoi discusiunea se inchise și adunarea trecu la ordinea zilei.

Henri Martin, ilustrul istoric francez și amic al românilor, a încetat din viață in săptămâna trecută la Paris. Henri Martin dimpreună cu Edgar Quinet și cu Jules Michelet și cu Marc-Girardin, au început să apere elementul românesc încă in timpii când numele român era uitat in Europa. El s'a născut la 20 febr. 1810, deci a fost tocmai de 74 ani. Articolele sale publicate in interesul românilor au apărut mai cu seamă in ziarul „Le Siècle”. Senatul și camera României au trimis amândouă depeșe de condolență văduvei repausatului amic al românilor.

Inmormântarea lui B Boerescu in Bucuresci s'a făcut cu mare pompă in duminica trecută. La serviciul funebru asistară Primatul din Bucuresci și mitropolitul din Iași, dimpreună cu patru episcopi, și vorbiră dnii: Esarcu, Nicolae Ionescu, Aristid Pascal, Meilani și Porumbar. Pe cosciug și regele a trimis o cunună. Cele opt capete ale panglicelor care cădeau d'o parte și de alta a cosciugului, erau ținute de partea dreaptă de dnii Dimitrie Ghica, P. S. Aurelian, Stratilat și Vizantie, ér de partea stângă de dnii generare Leca, A. Știrbei, Zalomit și Cretescu.

Reuniunea femeilor române din Făgăraș va ține adunarea sa generală in 23 decembrie st. n. după mieznoapte la trei ore, sub presidiul dōmnei Zinca Roman. La ordinea zilei va fi: Citirea raportului despre activitatea reuniunii dela ultima adunare generală; citirea

socotelor și alegerea unei comisiuni pentru reușirea lor; alegerea biurolui și comitetului reuniunii; și propuneri eventuale între marginile statutelor.

Un nou profesor aprobat. Dl Demetriu Feketiu cantor și învățator in Beiuș, la 17 și 18 decembrie, făcut la universitatea din Budapesta esamenul de apărare cu succes bun din matematică și fizică.

Logogrii

de Virginia German.

Din aceste 24 silabe: A, a, i, ri, iug, na, se, de, di, bin, ier, bu, bal, ru, mei, ni, co, gi, no, ga, v, zor; se se formeze 8 cuvinte, a căror litere înțială cetite de sus in jos, ér cele finali din jos in sus se ne dee un frumos nume femeiesc purtat de multe dame române.

Insēmnatătea cuvintelor:

1) Un nume femeiesc. 2) Popor antic. 3) O specie de piatră scumpă. 4) Renumit general italian. 5) Un instrument economic. 6) Rege babilonic. 7) O insulă in Englitera. 8) Mare, in partea vestica a Asiei.

Termenul de deslegare e 2 ianuarie. Ca totdeauna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

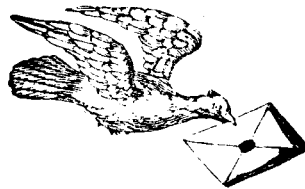
Deslegarea ghicitei de șac din nr. 39:

Clipita de pornire
In urmă mi-a sosit;
Remăi in fericire,
Săt mândru și iubit!

Deslegare bună amu primit dela dōmnele și domnișorele: Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Leonia Boreu, Prof. frosina Popescu, Minodora Micșunescu, Zoe Dăbuleș, și dela dl Aureliu Achimescu.

Premiul fu obținut de dșora Minodora Micșunescu.

Poșta Redacțiunii.

Rugare. Acei onorabili abonați ai noștri, cari n'au trebuit încă de nr. 23 din anul curent să sânt rugați a ne înapoia m. acela.

Catra C. Defectele atât in „sens”, cât și in „esterior” fiind pră multe, nu-ți putem satisfăcererea.

Ceruatii. Durere, că și acum ma sântem siliți a le respinge ca in 1877. Nu găsim nici un progres.

Murani. Prețul călindarelor a sosit. Mulțămită și salutări!

Catra M. La noi nu se pōte.

Dnii B. V. G. in Iasi. Abonamentul Dv. a început la 1 octombrie an. c.

Călindarul săptămânei.

Ziua sept.	st. n.		Numele sântilor și sër-bătorile.	Sorele resare	Sorele saune
	st. v.	st. n.			
Duminică	11	23	Cuv. Daniel	7 38	4 23
Luni	12	24	† Sf. Spiridon	7 38	4 23
Marti	13	25	Sf. Axentie	7 37	4 24
Mercuri	14	26	Sf. Tirs	7 37	4 24
Joi	15	27	Mart. Elefterie	7 36	4 24
Vineri	16	28	Prof. Ageu	7 36	4 25
Sâmbetă	17	29	Prof. Daniel	7 36	4 26

Proprietar, redactor respunzător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy in Oradea-mare. Strada principală.